

УДК 378.147

DOI <https://doi.org/10.24919/2308-4863/45-2-25>

Оксана МАРТИН,

orcid.org/0000-0001-6000-6744

аспірант

Мукачівського державного університету

(Мукачево, Закарпатська область, Україна) oksanamartun735@gmail.com

ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ У ШВЕЦІЇ НА ПОЧАТКУ XXI СТОЛІТТЯ

У статті обґрунтовано особливості розвитку педагогічної освіти Швеції на початку XXI століття. Наголошено, що освіта Швеції має своє особливе соціокультурне значення і містить у собі кілька вимірів: освіта як індивідуальний стан, освіта як індивідуальна можливість; освіта як індивідуальний процес; освіта як найвища цінність людства. Визначено принципи шведської системи підготовки вчителів: демократичності, відкритості, наступності та цілісності, гнучкості, неперервності, інноваційності, диференційованості, узгодження інтересів у групі та командної роботи, здатності діяти у співробітництві з колегами. Виявлено, що ступінь бакалавра або магістра освіти в Швеції присуджується в одній із чотирьох професійних кваліфікацій: дошкільній освіті, початковій шкільній освіті, навчальній предметній дисципліні та професійній освіті. Визначено, що усі наявні програми педагогічної підготовки у Швеції складаються із трьох інтегрованих блоків: загальної педагогічної освіти, що обов'язкова для всіх студентів та охоплює такі ключові теми, як дидактика, спеціальна педагогіка, соціалізація, основні ціннісні орієнтації, міждисциплінарні зв'язки тощо; вивчення певної предметної галузі чи дисциплін одного блоку, які студент планує викладати надалі; спеціалізації, що передбачає поглиблене вивчення раніше вибраної дисципліни другого блоку чи додаткові предмети. Особлива увага звертається на практичну підготовку. З метою забезпечення постійного професійного зростання педагогів у Швеції розроблено систему підвищення їхньої кваліфікації. Підкреслено, що система сучасної педагогічної освіти Швеції досить гнучка і задовольняє потреби суспільства в кількості та кваліфікації викладачів, при цьому педагог має можливість коригувати свій педагогічний профіль протягом усього життя.

Ключові слова: професійна підготовка вчителів, професійні знання та навички, компетентність, кваліфікація вчителя, професіоналізм.

Oksana MARTYN,

orcid.org/0000-0001-6000-6744

graduate student

Mukachevo State University

(Mukachevo, Transcarpathia, Ukraine) oksanamartun735@gmail.com

PECULIARITIES OF PEDAGOGICAL EDUCATION DEVELOPMENT IN SWEDEN AT THE BEGINNING OF THE XXI CENTURY

The article substantiates the peculiarities of the development of pedagogical education in Sweden at the beginning of the XXI century. It is emphasized that Swedish education has its own special socio-cultural significance and contains several dimensions: education as an individual condition, education as an individual opportunity; education as an individual process; education as the highest value of mankind. The principles of the Swedish teacher training system are defined: democracy, openness, continuity and integrity, flexibility, continuity, innovation, differentiation, coordination of interests in the group and teamwork, ability to act in cooperation with colleagues. It has been found that a bachelor's or master's degree in education in Sweden is awarded in one of four professional qualifications: pre-school education, primary school education, subject discipline and vocational education. It is determined that all existing pedagogical training programs in Sweden consist of three integrated blocks: general pedagogical education, which is compulsory for all students and covers such key topics as didactics, special pedagogy, socialization, basic values, interdisciplinary links, etc.; study of a certain subject area or disciplines of one block, which the student plans to teach in the future; specialization, which involves in-depth study of the previously selected discipline of the second block or additional subjects. Particular attention is paid to practical training. In order to ensure the continuous professional growth of teachers in Sweden, a system of professional development has been developed. It is emphasized that the system of modern pedagogical education in Sweden is quite flexible and meets the needs of society in the number and qualifications of teachers, while the teacher has the opportunity to adjust their pedagogical profile throughout life.

Key words: professional training of teachers, professional knowledge and skills, competence, teacher qualification, professionalism.

Постановка проблеми. Якісна освіта розглядається світовим суспільством як інструмент соціально-економічного зростання і культурного розвитку. Сучасна педагогічна реальність характеризується тенденцією пошуку шляхів розвитку професійної підготовки та удосконалення вищої освіти. У законах України «Про освіту» (2017), «Про вищу освіту» (2014), «Концепції розвитку педагогічної освіти» (2018) висвітлені вимоги до якості професійної підготовки, яка має забезпечувати особистісно-професійний розвиток майбутнього педагога.

Аналіз досліджень. Проблема розвитку педагогічної освіти була і залишається об'єктом уваги багатьох вітчизняних та зарубіжних дослідників (І. Бех, І. Зязюн, Н. Ничкало, О. Пехота, С. Сисова інші). Професійний розвиток усе частіше розглядають як єдиний процес становлення майбутнього педагога в умовах його підготовки у ЗВО (Н. Ничкало, Л. Рибалко Л. Хомич та інші).

В умовах інтеграційних процесів, модернізації педагогічної освіти України відповідно до положень Болонської декларації постали нові завдання, шляхи розв'язання яких зумовлені підвищенням ролі особистості і професіоналізму вчителя як фахівця і громадянина для поліпшення соціального економічного, культурного життя суспільства в умовах ринкової економіки (Закон України «Про освіту»; Джури́нський, 2003). У вирішенні таких проблем корисним є досвід інших країн, зокрема європейських держав. Розвиток педагогічної освіти досить ґрунтовно досліджено українськими такими науковцями, як Н. Абашкіна, Л. Зязюн, М. Лещенко, Н. Авшенюк, Т. Кошманова, Л. Пуховська, А. Сбруєва, І. Тараненко, Г. Товканець та ін.

Сьогодні досить актуальним і цікавим є досвід розвитку педагогічної освіти Швеції, зумовлений сукупністю економічних, політичних та соціокультурних умов та високим рейтингом професійної підготовки загалом у цій північноєвропейській країні.

Мета статті – обґрунтувати особливості розвитку педагогічної освіти в Швеції на початку XXI століття.

Виклад основного матеріалу. Швеція належить до світових лідерів у галузі освіти, основним принципом якої є рівність можливостей для усіх верств населення. Дослідниками доведено, що такий рівень зумовлений увагою шведського суспільства до освіти загалом, чому сприяло прийняття «Закону про освіту» (2011), введення з 1 липня 2011 р. нового навчального плану для обов'язкових шкіл, впровадження з осені 2012 р. шестибальної системи оцінювання замість чоти-

рибальної, що раніше існувала, з 1 грудня 2013 р. – обов'язкової атестації вчителів (Луговская, Орлова и др., 2014: 72).

Зазначимо, що освіта Швеції, як і більшості країн Західної Європи, має своє особливе соціокультурне значення і містить у собі кілька вимірів: освіта як індивідуальний стан; освіта як індивідуальна можливість; освіта як індивідуальний процес; освіта як найвища цінність людства.

Професійна підготовка вчителя у Швеції здійснюється в системі вищої освіти і практично реалізується у структурі, цілях та змісті програм професійної освіти.

Аналіз наукових і документальних джерел (Organisation of the Education System; The Swedish Higher Education Ordinance) дає підстави визначити основні принципи шведської системи підготовки вчителів:

- принцип демократичності. Педагогічна освіта базується на державно-суспільному управлінні, що передбачає автономність закладів вищої освіти педагогічного профілю;

- принцип відкритості, доступності для всіх, що передбачає врахування свободи, творчості та гармонійного розвитку особистості, широку взаємодію із соціумом, органічне поєднання усіх суб'єктів з ринковими відносинами; рівні права і можливості всіх громадян здобувати освіту без тиску та обмежень;

- принцип наступності та цілісності. Педагогічна освіта функціонує як цілісність, що об'єднує та інтегрує всі ступені та етапи, кожен з яких сприяє особистісному розвитку педагога;

- принцип гнучкості, що передбачає динамічність і компонентність, які еволюціонують, змінюються та вдосконалюються, швидко адаптуючись до нової інформації, сучасних науково-методичних знань та вимог міжнародного ринку праці;

- принцип неперервності, тобто врахування необхідності забезпечувати умови для самореалізації особистості вчителя та його подальшого гармонійного розвитку упродовж усього життя;

- принцип інноваційності, тобто необхідність глибокого розуміння таких концептуальних понять, як знання і навчання, у складному та мінливому світі, нове бачення професійної ролі вчителя у сучасному суспільстві, беручи до уваги його фундаментальну функцію – передачу універсальних цінностей;

- принцип диференційованості, що означає необхідність для вчителів кожної ланки освіти володіти педагогічними, психологічними і професійними компетентностями для ефективної взаємодії з учнями на індивідуальному і груповому рівнях;

– принцип узгодження інтересів у групі та командної роботи, здатність діяти у співробітництві з колегами та іншими дійовими особами освітнього процесу (Kallos, 2003).

Проблеми реформування педагогічної освіти у Швеції також перебувають у фокусі підвищеної уваги уряду та суспільства загалом. У квітні 2010 року шведський парламент ухвалив закон, відповідно до якого ступінь бакалавра або магістра освіти присуджується в одній із чотирьох професійних кваліфікацій, як-от: дошкільна освіта, початкова шкільна освіта, навчальна предметна дисципліна та професійна освіта (Organisation of the Education System in Sweden; Stockholm University).

Згідно з Актом про вищу освіту Швеції педагогічна освіта спрямована на практико-орієнтовану професійну діяльність, на підготовку вчителя на основі компетентнісного та особистісно орієнтованого підходів, формування педагогічної компетентності на основі науково-пошукової парадигми. Щоб отримати кваліфікацію вчителя, студент має здобути освітній ступінь в університеті чи університетському коледжі. Ступінь бакалавра або магістра освіти можна отримати після завершення курсу навчання, здобувши 120, 140, 160, 180, 200 або 220 кредитних одиниць (1 тиждень навчання є еквівалентом 1 кредитної одиниці, навчальний рік дорівнює приблизно 40 кредитним одиницям) (The Swedish Higher Education).

Ступінь бакалавра дошкільної освіти передбачає отримання 160-210 кредитів за курсами, що дають знання, необхідні для навчання дошкільнят, наприклад знання особливостей формування навичок читання, письма, елементарних арифметичних дій та ін.

Ступінь бакалавра початкової шкільної освіти має три напрями спеціалізації: 1) робота у підготовчому та 1-3 класах (240 кредитів); 2) робота у 4-6 класах (240 кредитів); 3) робота в установах додаткової освіти, що передбачає знання особливостей одного або більше прикладних чи мистецьких предметів (180 кредитів).

Ступінь бакалавра предметної освіти надає дві можливі спеціалізації: викладання у 7-9 класах обов'язкової школи (270 кредитів, 195 з яких відводиться на спеціалізацію з трьох дисциплін) та викладання у старшій середній школі (300-330 кредитів, 225 або 255 з яких виділяються на спеціалізацію з двох навчальних дисциплін).

Для здобуття ступеня бакалавра професійної освіти (90 кредитів) потрібне накопичення 40 кредитів із дисциплін загальної педагогічної підготовки (замість 60 кредитів на інших програмах) та наявність вагомого педагогічного досвіду,

що співвідноситься з професійно орієнтованими курсами ЗВО. Ця програма дозволяє педагогам-практикам здобути кваліфікацію викладача професійного навчання.

Для тих, хто вже має диплом бакалавра чи магістра будь-яких наук, крім педагогіки, але планує викладати у освітньому закладі, пропонуються педагогічні програми тривалістю півтора роки. Для практикуючих вчителів забезпечується навчання на основі традиційних навчальних курсів в університеті або дистанційно, що дозволяє здобути вчений ступінь або змінити спеціалізацію (Högskoleverket).

Усі наявні програми педагогічної підготовки у Швеції складаються з трьох інтегрованих блоків. Перший блок – загальна педагогічна освіта (не менше 60 кредитів), обов'язкова для всіх студентів, що охоплює такі ключові теми, як дидактика, спеціальна педагогіка, соціалізація, основні ціннісні орієнтації, міждисциплінарні зв'язки тощо. Мета блоку – організувати співпрацю вчителів різних спеціалізацій. Саме наявність спеціальних педагогічних компетенцій дозволяє вчителям ідентифікувати проблемні ситуації, що часто виникають у школі, і допомагати учням знаходити шляхи їх вирішення, отримувати необхідну підтримку та допомогу (Green Paper on Higher Education in Europe).

Другий блок – вивчення певної предметної галузі чи дисциплін одного блоку (не менше 40 кредитів), які студент планує викладати надалі. Цей блок дозволяє самостійно визначити свій педагогічний профіль. При цьому можливе вивчення таких традиційних дисциплін, як англійська мова або математика, та навчання в рамках міждисциплінарного підходу або предметної галузі. Вивчення методики викладання певної дисципліни можливе від початку навчання в університеті або на будь-якому іншому етапі.

Третій блок – спеціалізація (30 кредитів), що передбачає поглиблене вивчення раніше вибраної дисципліни другого блоку чи додаткові предмети. Наприклад, студенти можуть спеціалізуватися на вивченні певної вікової групи учнів, особливостях навчання дорослих, методиці навчання читання тощо.

Кількість кредитів може змінюватись, і це залежить від системи організації університету. Наведемо для прикладу педагогічну програму підготовки вчителя шведської мови в Університеті Стокгольму (Stockholm University. Courses in Education; Swedish Institute), яка містить три обов'язкові компоненти: загальнопедагогічні дисципліни (90 кредитів), навчальну дисципліну чи дисципліни одного блоку (60 кредитів),

спеціалізацію (30 кредитів). Для студентів, які мають професійну освіту, пропонується додаткова програма педагогічної підготовки (90 кредитів). Також реалізується програма підготовки радників-консультантів (180 кредитів) – фахівців, які надають допомогу у виборі освітнього маршруту та кар'єри в цілому на всіх рівнях системи освіти.

Програма підготовки вміщає три інтегровані освітні сфери, які пов'язують загальну теорію освіти, дидактику, дисципліни, що формують предметну компетентність, і практику:

1) *сфера загальних знань* включає вивчення педагогічних дисциплін, дисциплін, споріднених із педагогікою, дисципліни психологічного циклу, а також міждисциплінарні курси. Цей складник розрахований на отримання 60 кредитних одиниць та відповідає за розвиток та формування окремих ключових компетентностей вчителя (Specialpedagogiska skolmyndigheten).

2) *сфера орієнтації* містить дисциплінарні та міждисциплінарні курси, релевантні до вікової групи та типу школи, які вибрав студент, передбачає глибоке вивчення одного чи двох предметів, методики їх викладання у школах певного типу тощо і здобуття до 160 кредитних одиниць. Сфера орієнтації націлена на розвиток базових компетентностей учителя шведської школи. До неї входять: три / чотири педагогічні дисципліни: теорія педагогіки, психологія, загальна дидактика (філософія освіти), соціологія освіти; предметна дидактика, що відповідає профільній спеціалізації: шведській мові; методологія основного предмета. Перед курсом педагогічних дисциплін, що викладаються у шведських університетах на факультетах педагогічного спрямування, стоять особливі завдання, пов'язані з формуванням у майбутніх вчителів навичок:

- планування, проведення та оцінки власної педагогічної діяльності (з точки зору загальної педагогічної науки);

- вивчення психології розвитку дітей та молоді, їхньої поведінки та соціальної взаємодії (з точки зору психології);

- викладання предмета, формування особистості, виховання та соціалізації у соціальному контексті (з точки зору поєднання теорії з практикою)/

3) *сфера спеціалізації*. Під час вивчення дисциплін спеціалізації студенти розвивають компетентності та поглиблюють знання, здобуті раніше. Загальна кількість кредитних одиниць – 20. Вона спрямована на розвиток у майбутнього вчителя:

- поглибленого розуміння суті та теоретичних основ предметів, які будуть викладатись учителем у школі;

- уміння мислити про академічний предмет з точки зору власної рефлексії, а також з позиції учнів;

- методичної компетентності – вміння цікаво та ефективно презентувати предмет учням та націлювати їх на самостійний пошук шляхів розширення власних знань та ключових компетентностей;

- організаційної компетентності у плануванні власної діяльності та створенні освітніх траєкторій учнів.

Важливим елементом педагогічної освіти є педагогічна практика, яка пов'язує в єдине ціле теоретичну та практичну підготовку майбутнього вчителя. Вона націлена на перевірку, закріплення та поглиблення теоретичних знань майбутнього педагога й удосконалення його професійних компетентностей шляхом самостійного вирішення реальних практичних завдань у шкільному класі.

У межах блоку загальної педагогічної освіти вона триває 10 тижнів (10 кредитів). Тривалість педагогічної практики зі спеціалізацією у певній предметній галузі також становить 10 тижнів (10 кредитів). Отже, на педагогічну практику відводиться зазвичай 20-30 тижнів (20-30 кредитів). Проте існують значні відмінності у плануванні педагогічної практики: деякі університети та університетські коледжі організують її проходження протягом усього періоду навчання, інші – одним блоком на підсумковому етапі навчання у ЗВО (Lärarutbildning).

До завершення курсу навчання в університеті або університетському коледжі студенти зобов'язані підготувати наукову або проектну роботу (мінімум 10 кредитів), де мають продемонструвати свою здатність оперувати науковими теоріями та дослідницькими методами.

Така структура педагогічної освіти дозволяє студентам під час навчання у ЗВО змінити галузь спеціалізації, практикуючим вчителям – удосконалити свою майстерність та ділитися досвідом із майбутніми колегами.

З метою забезпечення постійного професійного зростання педагогів у Швеції розроблено систему підвищення їхньої кваліфікації (Comparative Study). Так, держава за допомогою уряду та парламенту затверджує шкільний навчальний план та, визначаючи пріоритети професійного розвитку педагогів, ініціює заходи, спрямовані на підвищення їхньої кваліфікації. Університети зобов'язані організувати курси підвищення кваліфікації для практикуючих вчителів, заохочувати викладачів університетів до участі в семінарах для шкільних педагогів, розробляти курси для фахівців з різними можливостями і потребами тощо.

Органи місцевого самоврядування, в управлінні яких перебувають загальноосвітні школи, зобов'язані організувати курси підвищення кваліфікації педагогів відповідно до договору зі Спілкою вчителів Швеції. Відповідно до цього договору кожен учитель, який працює на повну ставку, щорічно повинен здійснювати підвищення своєї професійної кваліфікації щонайменше впродовж 104 годин, з яких мінімум 27 годин відводиться на стажування.

Особливістю педагогічної освіти у Швеції є система підтримки молодих спеціалістів. Випускник університету або педагогічного коледжу не може вважатися повноцінним спеціалістом одразу після закінчення навчального закладу (Methods and Practices). З 1995 р., у Швеції були розроблені програми, відповідно до яких молоді вчителі отримували право на підтримку ментора (куратора) або на участь у спеціальній програмі з підтримки молодих спеціалістів першого року роботи. Нині менторські програми варіюються від муніципалітету до муніципалітету, розробляються і затверджуються у кожному з університетів автономно.

Слід зазначити, що система сучасної педагогічної освіти Швеції досить гнучка і задовольняє потреби суспільства в кількості та кваліфікації викладачів, при цьому педагог має можливість коригувати свій педагогічний профіль протягом усього життя.

До найважливіших напрямів розвитку педагогічної освіти у Швеції належать ті, в рамках яких сформульовані основні підходи не лише до зміни

програм підготовки вчителів, а й до процедури регулювання професійної діяльності педагогів. Система педагогічної освіти покликана забезпечувати баланс між кількістю молодих педагогів, що приймаються на роботу і виходять на пенсію або переходять в інші сфери професійної діяльності; початок педагогічної діяльності – це продовження обов'язкового навчання у формі супроводу молодого педагога наставниками на робочому місці; підготовка вчителя передбачає постійний (протягом усього життя) професійний розвиток (Луговская, Орлова и др., 2014: 76).

Висновки. Система підготовки вчителів у Швеції характеризується варіативністю змісту освіти, гнучкістю структури та технологій навчання, наявністю у студента можливості проектування адекватної його інтересам та потребам індивідуальної освітньої програми. Головною метою системи педагогічної освіти цієї країни є підготовка вчителя, здатного до самонавчання та розвитку власної науково обґрунтованої траєкторії освітнього маршруту.

Перспективи подальших досліджень вбачаємо у вивченні проблеми професіоналізації підготовки вчителя, що пов'язано з науковим обґрунтуванням і практичним удосконаленням змісту педагогічної освіти в напрямі більшої збалансованості її складників. Особливої уваги потребують базові педагогічні знання, що мають включати не тільки знання концепцій, технологій і володіння педагогічною технікою, а й уміння розвивати й оцінювати свою професійну діяльність.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Джурицкий А.Н. Развитие образования в современном мире. Москва : ВЛАДОС, 2003.
2. Про освіту : Закон України від 05.09.2017 № 2145-VIII. URL: http://www.osvita.org.ua/pravo/law_00. (дата звернення: 14.11.2021).
3. Луговская И.Р., Орлова Л.В., Печинкина О.В., Старостина Е.Н. Педагогическое образование в североевропейских странах. Архангельск, 2014. 96 с.
4. Comparative Study of Nordic Teacher-Training Programmes. Copenhagen, 2009.
5. Kallos Daniel (2003). Teachers and teacher education in Sweden. Recent developments. Paper presented at the International Meeting «La formazione iniziale degli insegnanti in Europa. Percorsi attuali e future», organized by C.I.R.E.
6. Green Paper on Higher Education in Europe: High Quality Teacher Education for High Quality Education and Training/ Edited by F. Buchberger, B. P. Campos, D. Kallos, J. Stephenson. URL: <http://tntee.umu.se/publications/greenpaper.html> (дата звернення: 20.11.2021).
7. Methods and Practices Utilized to Support Teachers' Professional Development: Current State Description. Oulu, 2009.
8. Högskoleverket (Swedish National Agency for Higher Education. URL: www.hsv.se (дата звернення: 20.11.2021).
9. Lärarutbildning – Kompletterande pedagogisk utbildning, 90 hp URL: <https://www.miun.se/utbildning/program/undervisning-och-manniskors-beteende/lararutbildning-kompletterande-pedagogisk-utbildning/om-programmet> (дата звернення: 20.11.2021).
10. Organisation of the Education System in Sweden. Education, Audiovisual and Culture Executive Agency, EURYBASE, 2011.
11. Specialpedagogiska skolmyndigheten. URL: www.spsm.se (дата звернення: 14.11.2021).
12. Stockholm University. Courses in Education. Academic Year 2012-2013. URL: <http://www.su.se/english/study/courses> (дата звернення: 20.11.2021).
13. Swedish Institute. URL: www.si.se (дата звернення: 26.11.2021).

14. The Swedish Higher Education Ordinance URL: <http://english.hsv.se/law> (дата звернення: 26.11.2021).
15. Utbildningsdepartementet. URL: www.sweden.gov.se (дата звернення: 26.11.2021).

REFERENCES

1. Dzhurinskij A.N. Razvitie obrazovaniya v sovremennom mire [Development of education in the modern world]. M. VLADOS, 2003 [in Russian].
2. Zakon Ukrayini «Pro osvitu» [Law of Ukraine «About education»] (2017). URL: http://www.osvita.org.ua/pravo/law_00. [in Ukrainian] (accessed: 14.11.2021).
3. Lugovskaya I.R., Orlova L.V., Pechinkina O.V., Starostina E.N. Pedagogicheskoe obrazovanie v severoevropejskikh stranakh [Pedagogical education in the Nordic countries] Arkhangel'sk, 2014. 96 s. [in Russian].
4. Comparative Study of Nordic Teacher-Training Programmes. Copenhagen, 2009.
5. Kallos Daniel (2003). Teachers and teacher education in Sweden. Recent developments. Paper presented at the International Meeting «La formazione iniziale degli insegnanti in Europa. Percorsi attuali e future2, organized by C.I.R.E.
6. Green Paper on Higher Education in Europe: High Quality Teacher Education for High Quality Education and Training/ Edited by F. Buchberger, B. P. Campos, D. Kallos, J. Stephenson. URL: <http://tntee.umu.se/publications/greenpaper.html> (accessed: 20.11.2021).
7. Methods and Practices Utilized to Support Teachers' Professional Development: Current State Description. Oulu, 2009.
8. Högskoleverket (Swedish National Agency for Higher Education. URL: www.hsv.se (accessed: 20.11.2021).
9. Lärarutbildning – Kompletterande pedagogisk utbildning, 90 hp URL: <https://www.miun.se/utbildning/program/undervisning-och-manniskors-beteende/lararutbildning-kompletterande-pedagogisk-utbildning/om-programmet/>(accessed: 20.11.2021).
10. Organisation of the Education System in Sweden. Education, Audiovisual and Culture Executive Agency, EURY-BASE, 2011.
11. Specialpedagogiska skolmyndigheten. URL: www.spsm.se (accessed: 20.11.2021).
12. Stockholm University. Courses in Education. Academic Year 2012-2013. URL: <http://www.su.se/english/study/courses> (дата звернення: 20.11.2021).
13. Swedish Institute. URL: www.si.se (дата звернення: 26.11.2021).
14. The Swedish Higher Education Ordinance URL: <http://english.hsv.se/law> (дата звернення: 26.11.2021).
15. Utbildningsdepartementet. URL: www.sweden.gov.se (дата звернення: 26.11.2021).